Atatürk Cumhuriyeti ve İkinci Cumhuriyetçilik

Anıl Çeçen*

Günümüzde öncelikle söylenecek olan; cumhuriyetin Türk toplumu ile bütünleştiği, Türk devletinin kimliği olarak oturduğu ve tuttuğudur. Yetmişbeş yılı geride bırakıp yüzüncü yıla doğru yol alırken cumhuriyetin geleceği konusunda daha net bir iyimserlik göze çarpmaktadır. Bunda geçmişteki deneylerin ve ülkemizdeki siyasal birikimin ve olgunluğun büyük payı vardır. Çeşitli dönemlerde birbirine ters düşen siyasal iktidarların işbaşına gelmesine karşın cumhuriyet rejiminden geri dönme söz konusu olmamıştır. Zaman zaman bazı sapmalar ve tehlikeli gidişler ortaya çıkmışsa da, Atatürk'ün cumhuriyeti emanet ettiği uyanık bekçilerin, yani ordunun, gençliğin ve Türk kamuoyunun yerinde davranışları ve koruyucu girişimleri ile bunlar önlenebilmiş, tarihin ilk dönemlerinden gelen devlet deneyimi ile Türk toplumu sarsıntıları atlatmasını bilmiştir. Geçmişin zor dönemlerinde darboğazlardan geçmesini bilen bir toplum, günümüzde daha güçlü bir cumhuriyet devleti ile önemli sorunların ve bunalımların üstesinden de gelebilecektir. İçinde yaşadığımız bölgede, yakın komşularımızın geçirdiği bunalımlar, içinde sürüklendikleri zor koşullar Atatürk cumhuriyetinin seçtiği yolun doğruluğunu kanıtlayan en büyük göstergelerdir.

Yetmişbeş yılda cumhuriyet rejimi oturmasına karşın, ülkemizde elli yıllık deneyim ile beraber demokrasinin de oturduğunu, toplumsal ve siyasi temeller kazanarak yerleştiğini ileri sürebilmek çok zordur. Cumhuriyet ve demokrasi kavramları birbirine çok yakın olmakla beraber aralarında öneli farklar vardır. İki kavram da halk egemenliği ve halk yönetimi gibi düşüncelerden doğmuştur. Cumhuriyet monarşilere karşı, onların sona erdiği dönemde ortaya çıkarken, demokrasinin bir yüzyıllık geçmişi vardır. Asıl olarak cumhuriyet seçimle gelen başkanın yönettiği bir devlet yapısını belirler,seçim demokratik ya da antidemokratik olabilir. Demokrasi ise bir toplumda uygulanan halk egemenliğine dayanan siyasal rejimin adıdır. İkisinin varlığı için de toplumun belirli bir düzeyde bulunması gerekir. Ne var ki demokrasinin yolu engebelidir. İnişi çıkışı fazla olan bu yolda ilerleyebilmek için bir toplumun siyasal olgunluğa gelmesi gerekir. Aksi durumda yokuşlar tırmanılamaz veya inişlerde uçuruma sürüklenebilir. Çağdaş anlamda cumhuriyet ve demokrasi birbirlerini tamamlayan bir bütün oluştururlar. Monarşik ve halk egemenliği ile bağdaşmayan otoriter eğilimlerin önüne geçebilmek için beraberlik zorunludur.

Türkiye'de cumhuriyetin tutmasının tarihten gelme nedenleri vardır. Her dönemde devlet kurmuş olan Türkler, Osmanlı İmparatorluğunun çöküşü ile beraber çağın gerçeklerine ayak uydurabilmişlerdir. Yüzyıllardır monarşik düzene karşı oluşan tepki ve ülkede görülen siyasal akımların oluşturduğu düşünsel birikim cumhuriyet rejiminin kuruluşuna giden yolu açmıştır. Ayrıca Türklerin büyük çoğunluğunun Müslüman olması ve İslam dininin cumhuriyet yönetimine açık bulunması, özellikle dört halife dönemindeki uygulamalar, Müslüman Türk toplumunun cumhuriyet yönetimini benimsemesini kolaylaştırmıştır. Siyasal ve dinsel açılardan haklılık kazanan cumhuriyet, kendisini devrimlerle toplumsal ve ekonomik alanda da tamamlamıştır. Bunların önesinde, Atatürk'ün kesin cumhuriyetçi tutumu

(*) *Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölümü Öğretim Üyesi.*

bazı anti girişimleri önleyebilmiş, devlet kurucumuzun kendisinden sonra da cumhuriyetin yaşamasına büyük katkıda bulunmuştur. Elinde her türlü olanak var iken, monarşik yönetimi benimsemeyen Atatürk'ün bu tutumu her zaman Türk ulusuna ve yöneticilere ders olmalı, onlara yol göstermelidir.

Atatürk'ün en büyük ideali kendi zamanında ikinci bir partiyi kurdurarak demokrasiye geçişi sağlamak ve iki partinin birbirini denetleyebilmesine yol açmaktı. Bu konudaki iki girişimin ters tepmesi, demokrasi için zamanın erken olduğunu, toplumun biraz daha hazırlanması gerektiğini gösteriyordu. İkinci Dünya Savaşı sonrasının özgürlük ortamı, Türkiye'de de demokrasiyi gündeme getiriyordu. Dış dinamiklerin etkisi ile geçilen demokrasinin çok geçmeden teklemesi, yeni sorunlar yaratması iç dinamiklerin demokrasi için yeterince olgunlaşmadığını gösteriyordu. Nitekim on yıllık bir sürede gündeme devrimin gelmesi ve daha sonraki on yıllarda demokrasinin kesilmelere uğraması birbirini izliyordu. Demokrasinin cumhuriyet gibi hemen yerleşememesinin çeşitli nedenleri vardı. Öncelikle, imparatorluk döneminden gelme tek boyutlu bazı siyasal ve toplumsal alışkanlıklar sürüyordu. Ülkede yeterince bir düşünsel birikim ve tartışma geleneği yoktu. Gelişmişlik düzeyinin gerilerde bulunması, okur yazar oranının düşüklüğü kitleleri demokrasi alanında devre dışı bırakıyordu. Halk denetiminin eksikliği seçimle gelenleri başıboş bırakıyor ve demokrasiyi giderek yozlaştıran eğilimlere sürüklüyordu. Demokrasi yerine demagoji, halk denetimi yerine de halk dalkavukluğu ön plana geçiyordu. Böyle durumlarda, demokrasinin yozlaşması cumhuriyeti de sarsıyor ve Atatürk'ün güvendiği uyanık bekçileri harekete geçiriyordu. Üçüncü dünya ülkelerinin anlamadığı ve uygulayamadığı cumhuriyet yolunda ilerlemeye kararlı olan Türk toplumu tüm engellere karşı çıkarak demokrasiye de sahip olmak istiyordu. Çağdaş uygarlık yolunda ilerlemenin yeni bir aşamasında artık cumhuriyet yönetiminin, demokrasi rejimi ile tamamlanması gerekiyordu.

Günümüzde cumhuriyetçiliğin en önemli sorunu, cumhuriyetin demokrasi ile tamamlanmasıdır. Bu gerçekleşmedikçe, demokrasinin yeniden kesilmelere uğramasının ve cumhuriyetin bazı sarsıntılar geçirmesinin önüne geçilemez. Atatürk'ün doğumunun yüzüncü yılında başlayan ve cumhuriyetin kuruluşunun altmışında sona eren son dönemde yapılanlar, yeni getirilen yasal düzenlemeler, gerçekleştirilen bazı değişiklikler bu amacı sağlamaya dönük oldukları sürece kendilerinden beklenen yararı gösterebilecekler, aksi durumlarda anlamlarını yitireceklerdir. Her dönemde büyük özverilere katlanmasını bilen Türk toplumu bunun karşılığında beklediklerine erişemezse, çağdaş demokratik bir toplum yapısında mutlu ve refah içinde yeni bir düzene kavuşamazsa gelecekte cumhuriyete ve demokrasiye olan inanç sarsıntılar geçirebilecektir. Böylesine ters durumları önleyebilmek için yapılacak olan gene Atatürk'ün yolunda gitmektir.

Cumhuriyetin demokrasi ile tamamlanmasında, Atatürk cumhuriyetçiliğinin özü ve ilkeleri bilinerek adım atılmalıdır. Atatürk'ün cumhuriyetçilik anlayışının temel ilkesi halk egemenliğidir. Atatürk, halka dayanmadan ve onayını almadan hiçbir girişimin tutmayacağını çok iyi biliyordu: Tam bağımsızlık onun ikinci ana ilkesiydi. Tam anlamıyla bağımsız bir düzen kurmadan cumhuriyet yönetimini kurabilmenin olanaksızlığını biliyordu. Türk ulusunun onurlu biçimde yaşayabilmesi, çağdaş bir düzene kavuşabilmesi için tam bağımsızlık zorunlu idi. Bunu "tam bağımsızlık benim karakterimdir" diyerek açıklamıştır. Gene dikkat ettiği bir konu, ulusal bütünlüğün sağlanmasıdır. Yüzyıllar boyunca imparatorluğun çatısı altında yaşayan değişik boylardan gelen insanları ulusal sınırlar içinde Türklük anlayışı içinde bir araya getirmeye çalışmıştır. Hiçbir zaman diğer bazı ülkelerde görülen asimilasyona başvurmamış, aksine zaman içinde kendiliğinden bir bütünleşmeden yana olmuştur. Ne derece haklı olduğunu sonraki bazı gelişmeler göstermiştir. Çağdaşlaşma ve laiklik O'nun cumhuriyetçi politikasının diğer ana

taşlarıdır. Çağdaş bir yapıda, laik bir düzen gerçek anlamda cumhuriyet için zorunlu bulunan uygulamalardır. Gene unutulmaması gereken bir başka ilke de barışçılıktır. Har zaman barıştan yana bir tutum içinde cumhuriyetin olduğu kadar demokrasinin de mimarıdır. Savaşçı tutum daha çok otoriter rejimlerin kendilerini toplumlarına benimsetebilmek için başvurdukları gözdağı yoludur. Gerçek cumhuriyetler ve demokrasiler sürekli barıştan yana olmuşlardır. Cumhuriyetin demokrasi ile tamamlanmasında, Atatürk'ün cumhuriyetçilik anlayışını meydana getiren bu ilkelerin sürekli olarak göz önünde tutulmasında, sayısız yararlar bulunmaktadır. En azından Türk toplumunun özelliklerine uygun bir yaklaşım olarak yol göstermektedir.

Cumhuriyet yönetimi ülkemizde artık rüştünü kanıtlamıştır. Sıra demokrasiye gelmiştir. Cumhuriyet ve demokrasi beraberliği uygar ve çağdaş ülkelerde görülen bir durumdur. Türkiye artık gelişme yolunda epeyce dönemeci aşmış bir ülke olarak bunu başarmak zorundadır. Demokrasi de ülkemizde rüştünü kanıtladığı zaman bir daha kesilme veya ara rejim gibi durumlar ortaya çıkmayacak, Türkiye Cumhuriyeti de Atatürk'ün gösterdiği hedefler doğrultusunda kendi yolunda ilerleyebilecektir.

Cumhuriteyin gelişmesi, kendini yineleyebilmesi, çağdaş gelişmelere ayak uydurabilmesi de gene demokrasinin benimsenmesine ve kurumlaşmasına bağlıdır. Demokrasinin getireceği canlılık ve hareketli siyasal yaşam, cumhuriyeti durgunluktan kurtaracaktır. Cumhuriyet ve demokrasinin birbirini yeterince besleyebilmesi için, ikisinin de kültürüne toplumda en geniş boyutlarda yaygınlık kazandırmak gerekmektedir. Siyasal kültürün kitlelerce benimsenmediği bir ülkede ne cumhuriyet ne de demokrasi söz konusu olabilir. Cumhuriyetin kültürü nasıl Türk toplumunda yaratılmışsa, demokrasinin de kültürü oluşturulmalı ve bunlara olabildiğince yaygınlık kazandırılmalıdır. Hiçbir rejim veya yönetim kendi kültürünü yaratmadan var olamaz, rastlantısal olarak var olsa bile uzun ömürlü olamaz. Yasal düzenlemeler, getirilen yeni uygulamalar ancak bu gerçeğin ışığın ışığı altında bir anlama sahip olabilirler.

Türkiye'de cumhuriyetin bugünü, demokrasinin yarınına bağlı bulunmaktadır. Cumhuriyetin yetmişbeşinci yıldönümünde demokrasi uygulaması da yarım yüzyıllık bir birikime ulaşmaktadır. Demokrasiyi iyi niyetli bir yaklaşımla ele alarak cumhuriyetin tamamlanması ve çağdaşlaşmasını hedeflemek varken; tamamen tersi bir yaklaşımla demokrasi kavramına dayanarak cumhuriyet eleştirileri yapmak, daha da ileri giderek cumhuriyete saldırmak gibi kötü niyetli bir siyasal tutum günümüzde aşırı derecede sergilenmektedir. Emperyalist politikaların sonucu olarak yaratılan demokrasi ve cumhuriyet karşıtlığı her geçen gün içinden çıkılmaz bir olumsuz sürece doğru gelişmektedir.

Son birkaç yılın moda eğilimi ise ikinci Cumhuriyetçi olmaktır. Renkli basında ellerine köşe başlarını dış destekle geçirenler palavralar döktürmeye başlıyorlar. Atatürk'e küfrederek yeni dünya düzeninin önünü açmağa çalışıyorlar. Renkli televizyonlarda siyasal programlar tam bir şova dönüşüyor ve halkın kafasını karıştırmak için her türlü senaryo üretiliyor. Türkiye'deki cumhuriyet karşıtları bu durumu fırsat sayıyorlar ve şimdiye kadar söylemedikleri her şeyi gündeme getiriyorlar.

Yetmiş yıldır Atatürk'e sürekli olarak üç kesim karşı çıkmıştır. Marksistler, Turancılar ve dinciler. Bu kesimlerin eleştirileri kamuoyunca bilinen konulardır. Ne var ki, Sovyetler Birliği çöktükten ve yeni dünya düzeni tartışmaları başladıktan sonra bu kez de batıcı kesimlerden çok yoğun bir eleştiri kampanyası başlatılmıştır. Atatürk, çağdaş uygarlık düzeyini yakalamak üzere Türkiye'ye batıyı örnek gösterirken, ülkemizdeki batıcı kesimlerin Atatürk'e ve O'nun eseri Cumhuriyet rejimine saldırmaları ülkemiz açısından şansız bir durum yaratmıştır.

Kendilerine ikinci cumhuriyetler adını takan yeni yetme kalem ve kalem erbabı, Ata-

türk'e saldırırlarken, O'nun eserini "birinci cumhuriyet" olarak nitelendirmekteler ve ülkemizdeki cumhuriyet rejiminin tüm açmazlarını sanki Atatürk'ün kusuru imiş gibi göstererek, ülkemizin kurtarıcısını Türk halkının gözünden düşürme çabası içine girmektedirler. Saldırının yanı sıra istedikleri bazı değişiklikleri de "ikinci cumhuriyet" adı altında medyanın olanaklarından yararlanarak kamuoyuna empoze etmektedirler. Şimdi bu "ikinci cumhuriyetçiler" ne istiyorlar diye baktığımız zaman, çok açık konuşmadıklarını, tam olarak sistemleştirilmiş bir bütün ortaya koyamadıklarını, bazı konuları işlerken aslında başka amaçları olduğunu görebiliyorsunuz.

Sayın Cumhurbaşkanı, "İkinci Cumhuriyet Sevr demektir" derken, dışişleri bakanımız da ikinci cumhuriyetçilerin istediklerinin "Yeni bir emperyalizmi gündeme getirmek olduğunu" söylemektedir. Bazı önde gelen yazarlarımız ise, ikinci cumhuriyetçilere çoktan "Yeni Mandacılar" adını takmış durumdadır. Üç ayrı kesimden bu tür değerlendirmelerin ileri sürülmesi konunun giderek önem kazandığını ve her yönü ile tartışılması gerektiğini göstermektedir. Geleneksel Türk basınının ciddi gazeteleri teker teker yarıştan çekilirken, yeni organlarla meydana çıkan medya olgusunun elçileri tek yanlı bir koro halinde "ikinci cumhuriyet" şarkılarını söylemeğe devam etmektedirler. Türk halkı, egemen çevrelerin denetimindeki medyanın bu tek yanlı saldırılarından giderek daha fazla rahatsız olmaktadır.

Bu konuları düşünürken, "Acaba Atatürk ikinci cumhuriyetçi olsa idi ne olurdu? Büyük medya organlarının geniş olanakları, beş yıldızlı otellerin rahatlığı, boğaz manzaralarının yarattığı düşler, bol paralı işler, tatlı geziler acaba kalem erbabını yazı yazarken etkiliyor mu? Kalemin yönü bu etkiler doğrultusunda başka taraflara doğru kayıyor mu? diye sormak mümkündür.

Yetmiş yıl başarı ile ayakta kalmış ve Türk ulusuna, günümüz koşullarında çevre ülkelerine göreli olarak daha üst düzeyde bir gelişmişlik sağlamış "cumhuriyet rejimi" değerlendirilirken acaba haksızlık edilmiyor mu? Dünyanın tek laik Müslüman ülkesi Türkiye değil mi? Ortadoğu, Balkanlar, Karadeniz, Kafkasya, Karadeniz ve Orta Asya gibi yakın bölgelerde tek sanayileşmiş ülke Türkiye değil mi? Bu beş bölgeye en büyük ekonomik yardımları ve yatırımları Türkiye yapmıyor mu? Türkiye'nin sahip olduğu ekonomik potansiyelden çekinen Avrupa Birliği üyelik konusunda Türkiye'ye yan çizmiyor mu? Adriyatik'ten Çin seddine kadar olan bölgede batılı anlamda tek demokrasi Türkiye değil mi? Cumhuriyet dönemindeki kültürel atılımlarla Türkiye batının yıllar önce geçirdiği rönesans ve reformlar benzeri bir dönüşümü geçirmedi mi? Bu yönü ile tüm üçüncü dünya ülkelerine örnek olmadı mı? Dünyanın en yetişmiş genç insan potansiyeline Türkiye sahip değil mi? Ekonomik gelişmeler Türkiye'yi giderek Yakın ve Ortadoğu'nun Japonya'sı olarak gündeme getirmiyor mu?

Yukarıdaki soruların yanıtları olumlu da, olumsuz da verilebilir. Ne var ki, Türk halkı bu soruların yanıtlarının olumlu olduğunu biliyor. Batının tüm medyatik saldırısına karşın Türk halkı bu gibi soruların ve yanıtlarının bilincinde. "Yeni mandacılık", "ikinci cumhuriyetçilik" veya "yeni demogoji" hareketleri Türk halkının kafasını karıştıramayacaktır. Çünkü Kuvayi Milliye gibi bağımsızlık savaşından gelen bilinç, Türk halkını dış saldırılara karşı epeyce hazırlıklı kılmaktadır. Son yıllarda ortaya çıkan gelişmeler ve hızlı yaşanan değişim süreci, medyanın Türkiye'ye yutturmaya çalıştığı görüşlerdeki çifte standartları, çıkara dayalı değişkenleri, siyasal hegemonya savaşı doğrultusundaki senaryoları artık iyice belli etmektedir. Dünya egemenliği kavgası yapan büyük ülkelerin ve güçlerin içinde bulunduğumuz bölgedeki çekişmelerinin, siyasal oluşumlara yansıyan yanları görülmektedir. Hegemonya savaşında, Türkiye sahip olduğu özel konumu ile hedef ülke haline gelmektedir. İkinci cumhuriyetçi ve yeni demokrasici reçetelerin açıklamaları tüm boyutları ile yapılmadıkça Türk halkının yeni tezleri kabul etmesi düşünülemez.

Mustafa Kemal "Biz bize benzeriz" sloganı ile yola çıkmış ve hiçbir ülkeyi taklit etmeyerek Türkiye Cumhuriyetinin kendi gerçekliği içindeki özgün yolunu çizmiştir. Türkiye'yi sistemin şablonuna oturtmak isteyenler ise, artık Türkiye'nin kendisine değil ama başkalarına benzemesi gerektiğini açıkça vurgulamaktalar ve bir an önce kendi yolumuzdan vazgeçmemiz için baskı yapmaktalar. Komünizmin şablonuna oturmayan Türkiye'yi kapitalizmin şablonuna oturtma mücadelesi verilmektedir. Neoliberal tezlerle Türkiye'yi hızla bir sömürge ülkesine dönüştürecek reçeteler açıkça savunulmaktadır. Bir iktisat profesörü açıkça "Keşke daha fazla sömürülsek" diye görüşler ileri sürmektedir. Ekonomik sorunların çözümünü sömürüyü artırmada gören kafaları dışa bağımlı iktisatçılar, medyanın yeni bülbülleri olarak arzı endam eylemektedirler.

Mustafa Kemal "ikinci cumhuriyetçi" olsa idi mesele kalmayacaktı. Biz bize benzemekten çıkacaktık ve başkalarına benzeyecektik. Ama benzeyeceğimiz ülkeler sanayileşmiş ülkeler değil, açık pazar ve ham madde deposu olarak kullanılan eski sömürge ülkeleri olacaktı. Osmanlı İmparatorluğunu yarı sömürgeye çevirenler, Türkiye'yi bu kez tam sömürge olarak teslim almak istemektedirler. Kapitalizmin metropollerinde geliştirilen yeni politikalar yalnız Türkiye'yi değil ama Türkiye gibi tüm ulusal devletleri sistemle entegrasyon sürecine sokmakta ve bağımsız sanayileşme yolunu kapayarak sisteme bağlı uydu devletler düzeyine getirmektedir. Batı sistemi dışında bırakılan ülkelerin sanayileşmelerine izin verilmemekte, bu ülkelerdeki ham maddeler sanayileşmiş ülkeler tarafından işlenerek yeniden bu ülkelerin pazarlarına dağıtılmak istenmektedir. Dünya ekonomisi ile böylesine bir amaç hedeflenirken, ikinci cumhuriyetçilerin ekonomik görüşleri kesinlikle entegrasyonu dile getirmektedir.

Atatürk ikinci cumhuriyetçi olsa idi, KİT'ler kurulmayacaktı. Dünya ekonomik bunalımını Türkiye kendi başına aşarken, devletin temel endüstri alanlarında kamu işletmeleri kurması zorunluluğu ortaya çıkmış ve KİT'ler kurulmuştur. Şimdi bunların tasfiyesi ile Türk ekonomisinin bir ölçüde bağımsız yapısı devre dışı bırakılmak istenmektedir. Var olan endüstri yabancılarla rekabete açılarak yetmiş yıllık ekonomik birikim bir anda satılarak ulusal ekonomik yapıdan vazgeçilecektir. İkinci cumhuriyetçilerin en büyük engel olarak gördükleri KİT'ler halkın paraları ve birikimi ile gerçekleştirilmiştir. Vergilerle yarım yüzyılda oluşturulan bu yapı birkaç yabancı kuruluşa ucuza kapatılmak istenmektedir. KİT'leri tasfiye etmek isteyenlerin Atatürk'e saldırmalarını anlayışla karşılamak gerekir; ama onlarla aynı düşünceyi paylaşmamak hakkında da Türk halkı sahiptir. Tarihte hiçbir zaman sömürge olmamış olan Türkiye Cumhuriyetinin sömürgeleşmesine halkımız izin vermemektedir.

Atatürk, "ikinci cumhuriyetçi" olsa idi, Sevr ile dayatılan bölünmüş düzeni kabul eder ve Lozan zaferi için hiç uğraşmazdı. Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu, Karadeniz Bölgesi hatta Trakya bölgesinde ayrı devletler kurulur ve medyatik yazarların çok istediği federasyon yetmiş yıl önce kurulmuş olurdu. O zaman da tıpkı bugünkü Yugoslavya'da yaşandığı gibi küçük küçük devletlerin birbirleriyle savaşması daha kolay olurdu. Bu bölgenin ham maddelerini kullanmak isteyen büyük devletler, küçük devletleri birbirine karşı kullanarak bölgesel çatışma çıkartır ve istediklerini gerçekleştirirlerdi. Lloyd George, boşuna "Anadolu'daki tüm etnik toplulukları belirli bölgelere toplayın ve hepsine otonomi verin" diye emir vermemişti. Bölgenin olanaklarını kullanmak isteyen egemen güçler açısından düşünüldüğünde Atatürk'ün Türk halkının gözünden düşürülmesi gerekmektedir. "İkinci cumhuriyetçiler" de bu doğrultuda görevlerini yapmaktadırlar.

Balkanlar'daki ve Kafkasya'daki küçük ülkeleri dikkate aldığımızda Türkiye çok büyük bir ülkedir. Bu nedenle Balkanizasyon denilen küçük küçük ülkelere bölme sürecinin Balkanlardan Ortadoğu'ya taşınması gerekmektedir. Türkiye ile beraber, İran, Irak ve hat-

ta Suriye küçük devletlere bölünebilir ve daha sonra da bunların katılacağı bir federasyon oluşturulabilir. Nitekim bu sürecin ilk adımı Kuzey Irak'ta atılmıştır. Şimdi sıra Güneydoğu'da ve benzeri diğer bölgelerdedir. Bu nedenle dış politikada yardım konusu, bölgesel otonomilere bağlanmak istenmektedir. Ekonomik kıskaç altına alınan ülkelerden siyasal ödünler daha kolay alınır. Osmanlı İmparatorluğu böylesine bir süreç içinde çökertilmiştir. Acaba sıra Türkiye Cumhuriyeti'ne mi geldi?

Mustafa Kemal kendi keyfi istediği için bir ulusal devlet kurmamıştır. Fransız devriminin ortaya çıkardığı değerler doğrultusunda tüm Avrupa ülkeleri ulusal devletlere dönüşmüştür. Uluslaşma süreci içinde yeni yeni ulusal devletler geçen yüzyılda ortaya çıkarken, Osmanlı İmparatorluğu'nun şemsiyesi altında yaşayan çeşitli halklar batı destekli milliyetçilik hareketlerinin etkisiyle bağımsızlaşmışlar ve kendi ulusal devletlerini kurmuşlardır. Mustafa Kemal ise, emperyalizme karşı savaşarak Osmanlı'dan geri kalan topraklarda kurduğu devleti ulusal bir yapıya oturtmuştur. Şimdi bu devleti yıkmak isteyenler alt kimlikleri canlandırmak istemektedirler. Cumhuriyet rejiminin yetmiş yılda başarı ile oluşturduğu Türk ulusu şimdi dış destekli yayınlarla çökertilmek istenmekte ve bu doğrultuda alt kimlikler kışkırtılmaktadır. Özellikle Güneydoğu'da yaşayan halkın etnik kimliği abartılarak ulusal kimlik sarsılmakta ve böylesine karışıklık döneminde herkesin alt kimliğini hatırlatıcı, bunları yeniden gündeme getirici yayınlar yapılmaktadır.

Atatürk "ikinci cumhuriyetçi" olsa idi, yeni bir ulus yaratmağa çalışmazdı, herkesin etnik kimliğini esas alan bir alt kimlikli yapı kurardı. Bunun sonucunda da, Doğu Anadolu'da, Güneydoğu bölgesinde Karadeniz kıyısında ve Trakya bölgelerinde ayrı ayrı cumhuriyetler kurulurdu. Daha sonra Ege ve Akdeniz cumhuriyetleri de oluşturularak halka tamamlanır ve Türklere, tıpkı Sevr haritasında olduğu gibi Orta Anadolu'da bir avuç yer bırakılırdı. Böylece "ikinci cumhuriyet" düzeni yetmiş yıl önce kurulurdu. Sovyet İmparatorluğu nedeniyle kurulamayan bu düzen şimdi yeniden oluşturulmak istenmektedir. O zaman Atatürk engelinin kaldırılması gerekmektedir. Alt kimlikleri uyandırılmış kişilerin bugün "ikinci cumhuriyet" ve "yeni demokrasi" hareketinde yer almaları rastlantı değildir. Alt kimlikler örgütlendikçe, Mustafa Kemal'in kurmuş olduğu ulusal devlet ve toplum yapısı daha kolay çökecek ve Balkanizasyon Orta Doğu'da da yaygınlaşacaktır.

Mustafa Kemal "ikinci cumhuriyetçi" olsa idi, devletçi olmaz ve liberalizmi benimserdi. Osmanlılar zamanında ülke ekonomisini teslim almış olan yabancı tekelleri devletleştirmez, onları destekleyerek o tekellerin istediği doğrultuda bir yapılanmayı benimserdi. Petrol şirketleri Ortadoğu'da cetvel ile ülke sınırlarını çizerken, liberalizm yabancıların işine yarardı ve bu bölgede yaşayan halkın ulusal bir devlet kurması söz konusu olamazdı. Liberalizm ile ekonomide yabancı egemenliğini savunan "ikinci cumhuriyetçiler"in Atatürk'ün ulusal ekonomi anlayışını beğenmeyecekleri ve devre dışı bırakmak isteyecekleri açıktır. Nitekim saldırılarını bu doğrultuda sürdürmektedirler.

Atatürk ikinci cumhuriyetçi olsa idi, Anadolu halkının ayağına giderek onları örgütlemez, onlarla beraber uzun bir kurtuluş savaşı vermez, tüm kararlarını halkın temsilcilerinden oluşan meclisten çıkarmazdı. Tıpkı "ikinci cumhuriyetçiler" gibi mücadelesini İstanbul'da ve boğazdaki yalılarda yürütürdü. Beş yıldızlı otellerde, yabancılarla toplantılar yapar, onlardan akıl alır, kasıtlı yazılmış kitapları okur ve dünyayı parsellemek isteyenlerin istekleri doğrultusunda hareket ederdi. Böylece ortada mesele kalmazdı.

Günümüzde yetmişbeş yıllık Türkiye Cumhuriyeti tarihine baktığımızda Atatürk'ün suçlu olduğunu görüyoruz. Tam bağımsızlığı savunmak, laikliği gerçekleştirmek, devletçilikle bağımsız bir ekonomi kurmak, devrimcilikle toplumu Ortaçağ uykusundan uyandırarak çağdaş bir düzene kavuşturmak, yabancı devletlerin ve emperyalist güçlerin bölgedeki

egemenliklerini kırmak, Misak-ı Milli sınırları içinde yaşayan tüm halklardan çağdaş bir ulus yaratmak gibi hiç affedilmeyecek suçları bulunan Mustafa Kemal hakkında "ikinci cumhuriyetçiler"in saldırıları belki de haklıdır. Kim bilir Atatürk gibi, Kemalistler de yanılıyordur. Misak-ı Milli sınırları içinde bağımsız devletten vazgeçsek ve büyük merkezlerden gelen direktiflere uysak mesele kalmazdı. Atatürk "ikinci cumhuriyetçi" olsa idi, bugün ikinci cumhuriyet hareketine gerek kalmazdı. O zaman da ikinci cumhuriyetçiler olmazdı. "Birinci cumhuriyet"de olmayacaktı. Acaba "ikinci cumhuriyetçiler" bu gerçeğin farkındalar mı?

Uzun zamandır, basın ve yayın organlarında en çok tartışılan konuların en başında cumhuriyet konusu geliyor. Dünya koşullarındaki değişmelerden sonra Türkiye'de uzun süren bir şaşkınlık ve sessizlik dönemi yaşandı. Yıllardır belirli şablonlara göre düşünmüş olanlar artık ne yapacaklarını bilmez oldular. İdeolojilerin dar yapısı içinde her meseleyi kolayca yorumlayanlar bocalamaya başladılar. Ne yapacaklarını bilemediler. O dönem geçtikten sonra da yeni arayışlar başladı.

Özellikle son yıllarda yoğunlaşan tartışmalarla Atatürk'ün Cumhuriyetine dönük eleştirilerin dozu arttı. Yıllardır yapılan eleştirilerin ötesinde ağır saldırılar gündeme geldi. Sol ve sağ kesimden gelen alışılan eleştirilerin ötesinde, batıcı ve çağdaşlaşmadan yana kesimlerin Atatürk'e ve onun eseri olan cumhuriyetimize yönelik eleştirileri kamuoyunda belirli oranda etkin oldu. Batıcı ve çağdaşlaşmacı kesimlerin ilk kez bu kadar ağır biçimde Atatürk'e ve cumhuriyete saldırıya geçmesi karşısında, Türk kamuoyunda batıya karşı yeni kuşkular yarattı. İçine sürüklenilen, yeni dünya düzensizliği ortamında, yeni bir dünya düzeninin kurulma sancıları yaşanırken, acaba batı kaynaklı bir senaryo mu vardı? Yeni dünya düzeninde Türkiye'ye yeni bir elbise mi giydirilmek isteniyor? Balkanlar, Anadolu, Kafkasya ve Ortadoğu ile Orta Asya'da yeni bir devletleşme süreci mi başlatılmak isteniyor? gibi sorular Türk aydınlarının düşüncelerinde egemen olmağa başladı.

Dinci düşüncelerin, ırkçı akımların ve sol ideolojilerin Atatürk ve cumhuriyet rejimine karşı oldukları eskiden beri biliniyordu. Ama ilk kez batıcıların ve çağdaşlaşmadan yana kesimlerin bu kadar açık bir Atatürk ve cumhuriyet rejimi eleştirisine kalkışması karşısında önce bir durup düşünmek gerekiyordu. Kesinlikle kızgınlığa kapılmadan ve duygusal tepki göstermeden gerçekleri görmek ve değişen politikaları sağduyulu biçimde ele almak gerekiyordu. Komünizm varken, Sovyet bloku ayakta iken Atatürk'e sahip çıkanlar neden şimdi Atatürk'e ve onun eserine karşı çıkıyorlardı? Bu sorunun öncelikle yanıtı verilmeden ikinci cumhuriyet tartışmalarını anlayabilmek son derece güç görünüyordu. Yasa dışı yayın yapan özel televizyon kanalları ile beraber en çok sattığını iddia eden bir bol resimli magazin dergisi de çıplak kadın resimlerinin arasına sıkışan köşe yazılarında sürekli olarak ikinci cumhuriyet konusunu işliyordu. Gazetenin manşetinden arka sayfalarına kadar ikinci cumhuriyet hareketi göze çarpıyor. Türkiye'de medya kanalı ile egemen olan çevreler artık kendi istedikleri düzeni ikinci cumhuriyet adı ile yavaş yavaş kamuoyuna getiriyorlar ve bu doğrultuda kitleleri yönlendirmeğe çalışıyorlar.

İkinci cumhuriyet diye konuşanların ağzında sanki bir bakla varmış gibi görünüyor. Açıktan federasyon isteyemeyenler, Türkiye'yi bölmeyi düşünenler ve düşüncelerini söyleyemedikleri için ikinci cumhuriyet kavramının arkasına saklanarak utangaç bir yaklaşımla var olan cumhuriyet rejimine karşı çıkıyorlar. Utangaç Atatürk düşmanlarını, bu ikinci cumhuriyet kavramı rahatlatmış görünüyor. Bu kavramın arkasına saklanarak tüm birikimlerini dile getirebiliyorlar ve dolaylı yollardan Atatürk ile onun eseri olan cumhuriyete saldırabiliyorlar.

Dünya üzerinde var olan her ülke, her devlet veya rejimin mutlaka aksayan yanları ol-

muştur. En mükemmel rejim daha insanlık tarihinde görülmemiştir. Ayrıca, düşünen varlık olarak insan için her zaman daha iyi, iyinin düşmanı olmuştur. Bu gerçekleri görmeden, tek yanlı bir tutum ile bir rejime yüklenmek gibi bir katı tutum ortaya geldiğinde bunun altında yatan nedenleri araştırma ve ne gibi siyasal senaryolar düşlenerek, bu tip bir saldırının hazırlandığını araştırmak gerekir.

Yetmiş yıllık bir süreç sonunda, dünyanın gelmiş geçmiş en büyük imparatorluğu yıkıldığına göre, ve bir çok ülkede önemli değişiklikler bu paralelde gündeme geldiğine göre ister istemez ülkemize de bu değişikliklerin yansıması olacağı açıktır. Bu tür yansımalara Türk kamuoyu hazırlıklı olmak zorundadır. Ama ikinci cumhuriyet adı altında yetmiş yıllık birikimin çökertilmek istenmesine karşı ise her yönden hazırlıklı olmak gerekir. Karşımızda devlet ve filler vardır. İsmet Paşa'nın deyimi ile, fil ile yatağa girilmez. Yeni bir dünya düzeni kurulurken, Atatürk'ün yaptığı gibi başımızın çaresine bakmamız gerekmekte, hiç kimsenin söylediğine aldırmadan kendi yolumuzda gitmemiz gerekmektedir. Öyle her söylenenin ardından gidilseydi yetmiş yıl sonra Türkiye Cumhuriyeti böylesine güçlü ve avantajlı bir konumda olamazdı.

Yeni dünya düzensizliğinde öncelikle mikro milliyetçilik dönemi yaşanmaktadır. Batı kapitalizmi, yerleşik ulusal devlet yapılarını da yıkarak pazarlarını daha da genişletmek istemekte bu nedenle de mikro milliyetçilik cereyanını destekleyerek eski devlet yapılarını parçalamaktadır. Sovyetler Birliğinden sonra, Yugoslavya ve Çekoslovakya gibi federasyonların parçalanması bu durumu açıkça göstermektedir. Şimdi sıra Türkiye, İran, Hindistan, Çin gibi büyük ve güçlü ulusal devlet yapılarına gelmiştir. Bunun da ilk adımı ülkemizde ikinci cumhuriyet istekleri ile atılmaktadır. Dünyanın geleceğinde bu tartışmalar giderek artacaktır. Avrupa bütünleşme sürecine girerken, Avrupa dışında kalan bizim gibi ülkeler parçalanma ve iç istikrarsızlık sürecine sokulmak istenmektedir.

Değişen dünya düzeninde Türkiye de kendini yenileyecektir; ama geçmişin birikimi ile ve geçmişten gelen süreklilik çizgisi içinde kalınarak bu değişim gerçekleştirilecektir. Değişen koşullarda sağlıklı biçimde kendini yenilemeyen hiçbir yapı ayakta kalamaz. Bunu, Türkiye cumhuriyeti devleti kadar Türk toplumu da görmektedir. Yeni bir anayasa ve yeni bir siyasal yapının kurulması kaçınılmazdır. Yasaların büyük çoğunluğunun değiştirilmesi ve toplumun her kesiminde yeniden bir kurumlaşma sürecine girilmesi gerekmektedir. Tam böyle bir aşamada, dıştan yönlendirilen ikinci cumhuriyet hareketleri ile, Türk ulusunun düşünce birliğinin saptırılmasına izin verilmemelidir.

İkinci cumhuriyet kavramı, Fransa'da çıkmıştır. Bunun da nedeni, Napolyon'un cumhuriyeti yıkarak yeniden krallığı getirmesidir. Napolyon sonrasında cumhuriyet yeniden kurulurken, yeni cumhuriyete ikinci sıfatı takılmıştır. Ama bu yalnızca bu ülkede olmuştur. Çünkü başka ülkelerde cumhuriyetten sonra tekrar krallığa dönüş olmamış, yani cumhuriyet süreci kesilmemiştir. Türkiye'de de kurulan cumhuriyet zamanımıza kadar sürmüş, yeniden bir imparatorluk kurulmadığı için cumhuriyet süreci kesilmemiştir. Bu nedenle, cumhuriyetimiz sürmektedir ve ikinci bir cumhuriyete gerek yoktur. Her türlü yenileme, Atatürk'ün kurduğu cumhuriyet rejiminin devamlılığı içinde, yeni yetişen cumhuriyet nesillerinin çabası ile gerçekleştirilecektir.

Öyle her anayasa değişikliğini birinci veya ikinci cumhuriyet diye adlandırmanın da anlamı yoktur. Eğer yeni bir anayasa ile cumhuriyetimize ikinci cumhuriyet denilecekse o zaman ikinci değil beşinci cumhuriyet denilmesi gerekir. Çünkü Türkiye ikinci anayasasına 1960'da sahip olmuş ve ikinci cumhuriyet tartışmalarını o dönemde yaparak tamamlamıştır. 1971'de büyük bir değişiklikle yeni bir anayasa getirilmiş 1982'de ise tümüyle yeni bir anayasa getirilmiştir. Şimdiye kadar dört anayasal dönem tamamlanmıştır. Yeni bir anayasa ile yeni bir dönem açılacaksa bunun adı ikinci

cumhuriyet değil beşinci cumhuriyet olacaktır. Cumhuriyet sıralaması yapan ikinci cumhuriyetçilerin en azından bunları öğrenmesi gerekir.

Atatürk "Benim naçiz vücudum bir gün toprak olacaktır, ama Türkiye Cumhuriyeti sonsuza kadar yaşayacaktır" diyerek gelecek kuşaklara yön göstermiş ve görev yüklemiştir. "Ey yükselen yeni nesil, cumhuriyeti biz kurduk, siz yaşatacaksınız" diyerek de cumhuriyeti Türk gençliğine emanet etmiştir. On yılda yaratılan milyonlarca genç, cumhuriyeti ikibinli yıllara taşımıştır. Günümüzün Türk gençliği de yirmibirinci yüzyılda Türkiye Cumhuriyetini uygar uluslar topluluğu içinde daha öne çıkarabilmenin savaşımını verecektir.